

Format Beleidsplan Burgerschap

Hoe kom je tot een goed beleidsplan voor burgerschap? De wet op burgerschap schrijft voor dat burgerschapsonderwijs doelgericht, samenhangend en herkenbaar aanwezig moet zijn en wordt beschreven in visie, doel, aanbod en evaluatie. Daarnaast wil je een plan dat past bij de eigen kernwaarden, drijfveren en beleving van de school.

Om structuur te geven aan het denkproces, kun je gebruik maken van dit format.

Hoe werkt het?

In dit format zetten we eerst alle relevante uitgangspunten, vereisten en achtergrondinformatie voor je op een rij. Daarna vind je een voorbeeld van een Beleidsplan Burgerschap en uitleg hoe je dit kunt gebruiken.

- Wat de wet voorschrijft
- Goed burgerschapsonderwijs: 9 ijkpunten
- Zo gebruik je het format
- Format Beleidsplan Burgerschap

Wat de wet voorschrijft

De aangescherpte wet op burgerschap (2021) benadrukt de acht basiswaarden van de democratische rechtsstaat:

1. vrijheid van meningsuiting
2. gelijkwaardigheid
3. begrip voor anderen
4. verdraagzaamheid
5. autonomie
6. verantwoordelijkheidsbesef
7. het afwijzen van onverdraagzaamheid en discriminatie
8. de cultuur in de school in overeenstemming met deze waarden

Dat betekent dat de school een plek is waar leerlingen op een veilige manier hun burgerschapsvaardigheden met elkaar kunnen oefenen én dat leraren de basiswaarden voorleven. In hun beleid en visie kunnen scholen verantwoorden hoe ze werken aan de volgende aspecten uit de wet:

- **wetsartikel a** - nadrukkelijk en expliciet bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat
- **wetsartikel b** - beschrijven hoe zij met hun leerlingen werken aan de sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn om te functioneren in een pluriforme democratische samenleving
- **wetsartikel c** - borgen van aandacht voor en kennis van soorten van diversiteit op het niveau van groepen en individuen en het bevorderen van de acceptatie daarvan
- **wetsartikel d** - vormgeven van de school als oefenplaats voor democratisch burgerschap

Goed burgerschapsonderwijs: 9 ijkpunten

De wet schrijft dus voor dat burgerschapsonderwijs doelgericht, samenhangend en herkenbaar aanwezig moet zijn en wordt beschreven in visie, doelen, aanbod en evaluatie. Om scholen te helpen, publiceerden de PO- en VO-Raad eind 2021 negen ijkpunten, samen met School en Veiligheid en de Academische werkplaats. In de ijkpunten zijn de kenmerken van goed burgerschapsonderwijs beschreven die helpen om het beleid voor goed burgerschapsonderwijs op te zetten:

- visie
- doelen
- inhoud
- aanpak
- schoolklimaat
- resultaten
- professionalisering
- Kwaliteitszorg
- verbinding

Zo gebruik je het format

Hieronder vind je een voorbeeld van een ingevuld Beleidsplan Burgerschap. Bij het opstellen van je eigen beleidsplan burgerschap verdient het aanbeveling om deze inhoud niet integraal over te nemen, maar te beschrijven hoe de situatie op jouw school is. Wat zijn de aandachtspunten? Zoom ook in op de populatie van de school en welke accenten dat geeft in jullie burgerschapsonderwijs.

Format Beleidsplan Burgerschap

Visie

Onze school werkt met het programma van De Vreedzame School. De school vormt een gemeenschap waar de hele schoolpopulatie kan oefenen met burgerschap. Leerlingen, leraren, directies én ouders. Er is aandacht voor de eigen identiteitsontwikkeling. Hoe is een kind? Hoe gedraagt het kind zich naar anderen, naar de omgeving en naar de wereld? Uitgangspunt is het in verbinding staan met de ander, de groep, de school en zelfs de wijk. Vreedzame Scholen werken met een schoolgrondwet. Hierin staan sociale normen die passen bij de waarden uit de Nederlandse grondwet. De sociale normen komen ook terug in het lesprogramma en zorgen samen voor de in de wet genoemde cultuur. Dit sluit aan bij **wetsartikel a**.

Positieve conflictoplossing is één van de hoofddoelstellingen van het programma. De Vreedzame School beschrijft en levert een structureel longitudinaal aanbod sociale en maatschappelijke competenties dat nodig is om te functioneren in een pluriforme democratische samenleving. Dit sluit aan bij **wetsartikel b**.

Er is ruim aandacht in het programma voor diversiteit en respect voor alle vormen van diversiteit. Het vermogen om je in een ander te kunnen verplaatsen en het belang van inclusie en bestrijden van uitsluiting en discriminatie komen sterk in het programma naar voren. Dit sluit aan bij **wetsartikel c**.

Eén van de pijlers van het programma is het helpen vormgeven van de school tot een oefenplaats voor democratisch burgerschap en actieve participatie. Dit valt samen met wetsartikel d uit de wet.

Noot: voor de uitgebreide theoretische onderbouwing van deze visie en het programma De Vreedzame School verwijzen wij naar de algemene inleiding uit het programma.

Doelen

Doelen van het programma:

- Gezamenlijke besluitvorming
- Conflicten oplossen
- Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap
- Openstaan voor verschillen
- Democratisch ABC
- Kritische houding ontwikkelen
- Veilig sociaal klimaat en preventie en curatie van het pesten

Zodat

School en klas als oefenplaats voor democratisch burgerschap, met een positief sociaal en moreel klimaat, waarin:

- Kinderen een stem krijgen
- Kinderen zich gehoord en gezien voelen
- Iedereen op een positieve manier met elkaar omgaat
- Minder sprake is van handelingsverlegenheid bij leerkrachten

Inhoud/onderwijsaanbod

Voor de vormgeving van deze inhoud zijn er in elke groep lesmappen met lessen voor het hele jaar. Hiermee realiseren wij een duurzaam aanbod.

Aanpak

Onze school maakt gebruik van het lesprogramma De Vreedzame School. Dit lesmateriaal heeft een doorgaande, longitudinale lijn van groep 1 t/m 8 en wordt wekelijks uitgevoerd. Ouders worden betrokken bij het programma. Met de voorschoolse opvang vindt uitgebreide afstemming plaats over de doorgaande pedagogische- en burgerschapsdoelen. In school is een stuurgroep die tot taak heeft de borging van de kwaliteit van het programma De Vreedzame School permanent te bewaken.

Schoolklimaat

Wij werken als school aan een klimaat waarin we streven naar:

1. Leerlingparticipatie (een stem geven, democratie) en de school als oefenplaats
2. Een positief sociaal en moreel klimaat in klas en school
3. Sociale verbondenheid en de klas en school als een gemeenschap (relatie, contact!)
4. De invloed van leeftijdgenoten
5. Positieve conflictoplossing en mediatie als centraal thema
6. Het vastleggen van waarden en normen en deze zeer consequent invoeren, onderhouden en naleven

Resultaten/evaluatie

De wet schrijft voor dat burgerschapsonderwijs doelgericht, samenhangend en herkenbaar aanwezig moet zijn en wordt beschreven vanuit visie, doelen, aanbod en evaluatie. De Vreedzame School heeft een theoretisch onderbouwde, heldere visie op burgerschap en vertaalt die naar de grote doelen die in de wet staan. Deze zijn in subdoelen uitgewerkt en gekoppeld aan structureel aanbod op het niveau van de school, de professional en de leerling. In het programma zit een evaluatie-instrument, dat docenten bevraagt over de behaalde doelen bij leerlingen en de benodigde vaardigheden bij docenten.

Professionalisering

Bij de invoering van het programma De Vreedzame School is het team twee jaar begeleid en geschoold om de visie en gekoppelde doelen te kunnen realiseren. Nieuwe docenten worden door school ingewerkt en gecoacht. Regelmatig organiseert de school korte teamscholing rond het thema democratisch burgerschap.

Kwaliteitszorg

Het programma van De Vreedzame school bevat een concrete aanpak voor borging. Kwaliteitszorg vindt plaats via de cyclus doelen, doen, data, duiden (4D).

De gegevens van het evaluatie-instrument worden daarbij gebruikt.

Verbinding

Voorbeelden van samenwerking met ouders en andere partners.

(Optie: In de wijk van onze school is een intensieve samenwerking en afstemming tussen onderwijs en jeugdorganisaties. Met deze verbreding wordt een samenhangende pedagogische aanpak ingevoerd in alle organisaties die actief zijn met jeugd en ouders in de wijk.)

Vermeld je de bron?

CED-Groep verzoekt je vriendelijk om bij overname/gebruik van deze tekst voor je eigen beleidsplan te vermelden van welke bron je gebruik heeft gemaakt. Dit zijn:

- [Waarom De Vreedzame School aansluit bij de aangescherpte wet burgerschapsonderwijs](#)
- [IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs](#)